

سیری در تاریخ، فرهنگ و زبان ترکان کرمان

(ایلات افشار، بجاچی و قتلو)

اصغر پور مراد

www.ketab.ir

سرشناسه: پورمراد، اصغر، ۱۳۶۵-

عنوان و نام پدیدآور: سیری در تاریخ، فرهنگ و زبان ترکان کرمان (ایلات افشار، بجاچچی و قتلو) اصغر پورمراد

مشخصات نشر: کرمان: انتشارات مرکز کرمان‌شناسی تهران: همکاری بنیاد ایران‌شناسی، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۸۳۵ ص: مصور (بخشی رنگی)، جدول، نقشه، نمونه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۰۱۱-۱۵-۹ وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه: ص. [۷۷۵] - ۷۸۸؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع: ترکان - ایران - کرمان موضوع: Turks—Iran – Kerman (Province)

شناسه افزوده: بنیاد ایران‌شناسی شناسه افزوده: مرکز کرمان‌شناسی

رده بندی کنگره: DSR ۷۲ رده بندی دیویی: ۹۵۵/۹۷۹۸۵ شماره کتابشناسی ملی: ۷۵۷۸۲۶۸

عنوان کتاب: سیری در تاریخ، فرهنگ و زبان ترکان کرمان (ایلات افشار، بجاچچی و قتلو)

مؤلف: اصغر پورمراد

ناشر: مرکز کرمان‌شناسی با همکاری بنیاد ایران‌شناسی

مدیر مسئول: سیدمحمدعلی گلاب‌زاده

شماره انتشار: سیصد و پانزدهمین (۳۱۵)

تنظیم و صفحه‌آرایی: لیلا گهرگزی

طرح روی جلد: مهسا مهربان‌پناه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۰۱۱-۱۵-۹

نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۰

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۴۵۰۰۰۰ ریال

چاپ و صحافی: هنگام

حق چاپ برای ناشر و مؤلف محفوظ است

آدرس: کرمان - خیابان ابن سینا - مرکز کرمان‌شناسی ۳-۱۳۲۶۹۵۸۱-۳۴

فهرست مطالب

مقدمه ناشر	۱۹
پیشگفتار	۲۱
فصل اول: کرمان، سرزمینی شیگرف	۳۱
موقعیت جغرافیایی استان کرمان	۳۳
سابقه تاریخی	۳۹
کرمان سرزمین اقوام مختلف	۴۳
جنوب و غرب کرمان، جایگاه ایلات افشار، بچاقچی و قتلو	۴۴
فصل دوم: خواستگاه تاریخی و جغرافیایی اقوام ترک	۴۷
ریشه و نژاد اقوام ترک	۴۹
قدمت و خواستگاه زبان ترکی	۵۰
شاخه‌های زبان ترکی	۵۲
مهاجرت اقوام ترک به ایران	۵۶
ساختار سیاسی و اجتماعی ایلات ترک	۵۹
فصل سوم: سلجوقیان کرمان و ایل قتلو	۶۵
ورود ترکان سلجوقی به کرمان	۶۷
ایل قتلو نشانی از سلجوقیان کرمان	۷۲
بیلاق و قشلاق ایل قتلو	۷۵

۷۷	رؤسا و کلانتران ایل قتلو
۷۷	محمد تقی سلطان و گداغلی بیگ قتلو
۷۸	عبدالله بیگ قتلو و شاهزاده قاجار
۷۹	عباس‌قلی‌خان قتلو و پذیرایی از صولت السلطنه رابری
۸۰	نعمت الله سلاجقه و زیبایی اشعار وی
۸۳	تأسیس مدرسه و حمام در تدرج
۸۵	حسینقلی و خانمیرزا سلاجقه
۸۶	تغییرات جمعیتی ایل قتلو و گزارشی از وضعیت زندگی آنان در سال ۱۳۲۳ شمسی
۸۹	فصل چهارم: افشارهای کرمان
۹۱	افشار یکی از اقوام آغوز
۹۲	مهاجرت و پراکندگی طوایف مختلف افشار
۹۷	افشارها به عنوان یکی از طوایف قزلباش
۹۹	ورود افشارها به کرمان
۱۰۲	بیرام بیگ و ارتباط وی با طایفه قرأغلانلو
۱۰۷	شاه قلی سلطان افشار و شرکت در جنگ چالدران
۱۰۹	ورود طایفه تکلّو به کرمان
۱۱۰	حکومت ولی‌خان افشار
۱۱۳	ورود بیگتاش‌خان به همراه ایل افشار به کرمان
۱۱۵	افشاران زرنده، کوهبنان و طغرلجرد
۱۱۶	بیگتاش‌خان حاکم کرمان
۱۲۰	پایان کار بیگتاش‌خان

خارج شدن حکومت از دست افشاران.....	۱۲۴
درگاه‌قلی بیگ ایلخانی افشار.....	۱۲۵
افشاران و پایان حکومت صفویه.....	۱۲۶
نادرشاه و از میان برداشتن بزرگان ایل افشار.....	۱۲۹
نشانی از ایلپاتی‌های افشار.....	۱۳۴
حکومت شاهرخ‌خان افشار.....	۱۳۷
زد و خورد شاهرخ‌خان با نصیرخان لاری.....	۱۳۹
مرگ شاهرخ‌خان و حکومت مرتضی‌قلی خان افشار.....	۱۴۰
جنگ مرتضی‌قلی خان افشار با سپاهیان افغان.....	۱۴۳
حمایت افشارهای شمالی از آقامحمدخان قاجار.....	۱۴۵
فتحعلی‌خان در بافت و رابر.....	۱۴۶
کمک ایلپاتی‌های افشار به لطفعلی‌خان زند.....	۱۴۷
شکست لطفعلی‌خان زند و سقوط کرمان.....	۱۴۹
میرزاخان افشار و سرنوشت طایفه قاسملوی افشار.....	۱۵۲
تغییر ایل‌بیگی افشار و دور شدن افشارهای شمالی و جنوبی از یکدیگر.....	۱۵۵
ضعیف شدن افشارهای شمالی.....	۱۵۸
محمدعلی‌خان ایل‌بیگی افشار.....	۱۶۱
سلاطین افشار.....	۱۶۱
نا امنی در مسیر بافت.....	۱۶۳
ایل افشار پشوا نه نظامی حکومت.....	۱۶۵
افشاران و مشروطیت.....	۱۶۸
مجدالاسلام کرمانی، روحانی مشروطه طلب.....	۱۶۹

- ۱۷۳..... ضعف حکومت قاجار و قدرت گرفتن حکام محلی
- ۱۷۴..... گرگعلی خان قاسملو
- ۱۷۵..... مرتضی قلی خان سرهنگ و صولت السلطان
- ۱۷۶..... میرزا محمود خان (میرزاخان) سرتیپ
- ۱۷۸..... احمدعلی خان (سالار عشایر)
- ۱۷۹..... میرزا آقاخان (شکوه سلطان)
- ۱۸۱..... غنجه‌لی خان افشار و برگشتن ایلخانی به افشاران
- ۱۸۲..... غائله احزاب عامیون و اعتدالیون و اتحاد سلاطین عشره
- ۱۸۹..... اختلاف در میان سران عشایر
- ۱۹۴..... جنگ غنجه‌لی خان با سردار ظفر بخشی
- ۲۰۲..... امامعلی خان (هژیر السلطنه)
- ۲۰۴..... افشارهای شمالی و جنوبی در قرن بیستم
- ۲۱۰..... تخته قاپوی ایلات و عشایر
- ۲۱۳..... قحطی و دوران سختی در اواخر قاجاریه و اوایل قرن بیستم
- ۲۱۷..... مالیات در میان ایلات و عشایر
- ۲۲۰..... نسق روغن و چوپان بیگی
- ۲۲۱..... سرانه انسان و حیوان
- ۲۲۲..... کدخداها در دوره پهلوی
- ۲۲۴..... خانه انصاف
- ۲۲۵..... انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی
- ۲۲۹..... رنگ باختن هویت ایلپاتی

پیشگفتار

از ابزارهای اصلی شناخت یک قوم یا ملت آشنایی با زبان، فرهنگ و تاریخ آن ملت است. زبان وسیله ارتباط بشر با یکدیگر است که طی هزاران سال تکامل یافته است. «همه‌ی آن دسته از عقاید و افکار که در برگیرنده‌ی دانش، عقیده، هنر، اخلاق، قانون، عادات و هر قابلیت یا عادتی که بشر به عنوان عضوی از جامعه برای خود کسب کرده باشد، فرهنگ نام دارد»^۱. با توجه به این تعریف فرهنگ اکتسابی و یادگرفتنی است. همچنین بر روی این کره خاکی هزاران ملت با فرهنگ، آداب و رسوم مخصوص به خود وجود دارند. ممکن است که در طول اعصار و قرون مختلف فرهنگ و سرنوشت یک ملت تحت تأثیر اقوام و ملل‌های گوناگون تغییر کند. اگر این تغییر مثبت و در راستای اعتلای شرایط اجتماعی و سیاسی آن ملت باشد از طریق زبان آن ملت حفظ شده و به نسل بعد منتقل می‌گردد و اگر منفی باشد خود را می‌تواند در نابودی زبان و نشانه‌های فرهنگی آن ملت نشان دهد. تاریخ نیز سرگذشت یک قوم است که هم شامل وقایع گذشته و هم مطالعه و بررسی این وقایع است. جهت درک صحیح‌تر از شرایط فرهنگی، طبیعی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و ... که در گذشته یک قوم رخ داده است، دو مقولهٔ زبان و فرهنگ را نیز می‌توان در چارچوب تاریخ بررسی کرد و آن را با زبانی شیرین‌تر به نسل جدید شناساند.

مسأله اختلاف زبان‌ها و نژادهای مردم جهان از مسایل شگفت‌انگیزی است که نشانگر حکمت خداوند بزرگ در آفریدن انسان و شناساندن مردم از اقوام مختلف به یکدیگر است؛ قرآن مجید در این باره دارد: «وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَأَلْوَانِكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْعَالَمِينَ» (و یکی از

آیات قدرت الهی خلقت آسمان‌ها و زمین است و یکی دیگر اختلاف رنگ‌ها و اختلاف زبان‌ها و رنگ‌های شما آدمیان که در این امور نیز ادله صنع و حکمت حق برای دانشمندان عالم آشکار است)^۱. مخاطب آیه فوق جامعه انسانی است و مهمترین اصلی را که ضامن نظم و اثبات است بیان می‌کند و میزان واقعی ارزش‌های انسانی را در برابر ارزش‌های کاذب و دروغین مشخص می‌سازد. بر این اساس انسان بایستی قدر نعمت زبان را دانسته و در حفظ آن کوشا باشد ولی نبایستی به رنگ و زبان خود بیهوده ببالد و مغرور شود چون که تمامی زبان‌ها و رنگ‌ها آفریده پروردگار جهانیان است.

برای آشنایی با سرنوشت هر ملت ابتدایی‌ترین چیز، آشنایی با زبان آن ملت است. زبان یک پدیده اجتماعی است که به عنوان ابزاری برای مبادله افکار و احساسات استفاده می‌گردد. زبان همانند یک موجود زنده دارای تکامل و پویایی است و از ساده‌ترین حالت همانند اصوات و کلمات آغاز شده و در طول هزاران سال به تدریج ساختار یک زبان توانمند را به خود می‌گیرد و با تغییر و تحولات فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و ... تکامل می‌یابد. از این رو می‌توان گستردگی و غنای یک زبان را، نشان از قدرت یک ملت دانست.

در ۱۸ دسامبر سال ۱۹۹۲ مجمع عمومی سازمان ملل متحد بیانیه مربوط به حقوق اشخاص متعلق به اقلیت‌های قومی و یا ملی، مذهبی و زبانی را به تصویب رساند. این نخستین سند قابل قبول جهانی و جامع مربوط به حقوق اشخاص وابسته به اقلیت‌هاست و از همین رو بر نحوه اجرا و تصویب قوانین ملی کشورها نیز تأثیر خواهد گذاشت. این بیانیه کشورها را موظف کرد تا از هویت و موجودیت اقلیت‌ها در داخل مرزهایشان حمایت کنند. بر همین اساس برخی از

حقوق پیش‌بینی شده برای اشخاص متعلق به اقلیت‌ها عبارتند از: حقوق برخورداری از فرهنگ خاص خودشان، حق استفاده از زبانشان، اجازه شرکت مؤثر در فعالیت‌های فرهنگی، مذهبی، اجتماعی، اقتصادی و زندگی عمومی و نیز در تصمیم‌گیری‌های مربوط به اقلیتی که به آن متعلق هستند. همچنین، حق آموزش به زبان مادری در بسیاری از اسناد و معاهدات حقوق بشری مثل منشور زبان مادری^۱، اعلامیه جهانی حقوق زبانی، بندهای ۳ و ۴ ماده ۴ اعلامیه حقوق اشخاص متعلق به اقلیت‌های قومی، ملی، زبانی و مذهبی^۲، مورد تأکید قرار گرفته است.

اصل پانزدهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران بیان می‌دارد که زبان و خط رسمی و مشترک مردم ایران فارسی است. اسناد و مکاتبات، متون رسمی و کتب درسی باید با این زبان و خط باشد. ولی استفاده از زبان‌های محلی و قومی در مطبوعات و رسانه‌های گروهی و تدریس ادبیات آنها در مدارس، در کنار زبان فارسی آزاد است. اجرای دقیق و کامل اصل ۱۵ قانون اساسی و اهمیت زنده نگه داشتن زبان‌های محلی و بومی گامی مهم و بنیادین در مسایل مربوط به قومیت‌ها می‌باشد.

آشنایی به زبان‌های بومی و زنده نگه داشتن آن در جوامع محلی و اهمیت دادن به آن باعث زنده نگه داشتن حس غرور و وطن پرستی و نادیده گرفتن آن باعث احساس محرومیت، ایجاد و تشدید عقده‌های سیاسی و فرهنگی در میان گروه‌های قومی و ایجاد ذهنیت‌های منفی نسبت به عملکرد دیگر گروه‌های قومی

^۱ - منشور زبان مادری یونسکو مصوب ۱۹۹۶ میلادی، حقوق زبانی را به این صورت تعریف کرده است: «همه دانش‌آموزان باید تحصیلات رسمی خود را به زبان مادری آغاز کنند و دولت‌ها موظفند که تسهیلات آموزش به زبان مادری را فراهم کنند»

^۲ - مصوب مجمع عمومی سازمان ملل متحد طی قطعنامه شماره ۴۷/۱۳۵ مورخ ۱۸ دسامبر ۱۹۹۲.

اکثریت پدید می‌آورد. از این رو آشنایی و آموزش زبان مادری باعث تقویت روحیه خودباوری و همچنین غنای فرهنگی یک قوم یا ملت می‌شود.

با توجه به منابع تاریخی در حدود ۱۰۰۰ سال از مهاجرت اولین خانوارهای ترک زبان به محدوده استان کرمان می‌گذرد. در سده‌های گذشته بخش بزرگی از جمعیت ایالت کرمان را اقوام ترک از جمله ایلات افشار، بچاقچی، قتلو و طوایفی همچون قرآغلانلو، تکلو و ... تشکیل می‌داده‌اند که در حال حاضر به دلیل ترکیب نژادی با اقوام دیگر به ویژه فارس زبانان، تنها بخش کوچکی از جمعیت ترک زبان در استان کرمان باقی مانده است. شهرستان‌های بافت، رابتر و سیرجان محل سکونت اصلی طوایف ترک در استان کرمان است که متأسفانه زبان ترکی و فرهنگ قومی موجود در میان این مردمان، به علت عدم وجود هر گونه تمایل و امکانات برای گسترش زبان و فرهنگ مخصوص به خود و یا حفظ وضع موجود، عدم انتشار و گسترش آثار فرهنگی مرتبط در سطح استان، باعث کمرنگ شدن نقش زبان و فرهنگ طوایف مختلف ترک، در زمانی شده است که به دلیل پیشرفت فن‌آوری و بحث دهکده جهانی، فرهنگ و زبان جمعیت‌های اقلیت را در خود بلعیده و آن را محو می‌کند. از این رو مجموعه پیش رو سعی بر شناساندن حداقلی، سرگذشت، فرهنگ و زبان اقوام ترک در محدوده سرزمینی استان کرمان و مناطق مجاور را دارد.

در سال ۲۰۰۲ سازمان یونسکو^۱ چارچوبی برای ارزیابی میزان پویا بودن یک زبان مشخص کرد که در توسعه سیاست‌ها، تشخیص نیازها و بررسی معیارهای در معرض خطر نبودن یک زبان قابل استفاده باشد. بر این اساس زبان شناسان

مفهوم میزان سرزندگی و در خطر بودن یک زبان^۱ را ارائه کرده‌اند. یکی از معیارهای توسعه داده شده در زیرمجموعه این مفهوم یک تقسیم بندی شش شاخه‌ای است که بر اساس آن مفهوم ذکر شده توضیح داده می‌شود.

معیارهای میزان در خطر بودن یک زبان

مرتبه خطر	انتقال بین نسلی زبان (Intergenerational Language Transmission)
ایمن (Safe)	زبان در تمام نسل‌ها صحبت می‌شود، انتقال بین نسلی باعث تغییرات زبان نشده است
آسیب پذیر (Vulnerable)	بیشتر بچه‌ها به زبان مورد نظر صحبت می‌کنند، اما این صحبت کردن محدود به محیط خاصی است (مثلاً خانه)
در معرض خطر قطعی (Definitely endangered)	بچه‌ها دیگر در خانه زبان مورد نظر را به عنوان زبان مادری یاد نمی‌گیرند
در معرض خطر شدید (Severely endangered)	زبان توسط نسل‌های بزرگتر همانند پدربزرگ و مادربزرگ‌ها صحبت می‌شود، در صورتی که پدر و مادرها ممکن است آن را درک کنند ولی یا آن در بین خودشان و یا بچه‌ها صحبت نمی‌کنند.
در خطر بحرانی (Critically endangered)	جوانترین صحبت کنندگان با زبان پدربزرگ و مادربزرگ‌ها و نسل‌های قبل‌تر از آن هستند و آن‌ها نیز با زبان مورد نظر تنها و موردی صحبت می‌کنند.
متقرض شده (Extinct)	صحبت کننده‌ای باقی نمانده است، احتمالاً در اواخر زبان‌های معرفی شده در سال ۱۹۵۰ به بعد ذکر شده است.

بر اساس معیارهای بالا و شناخت نگارنده، زبان ترکی در میان بیشتر طوایف ایل قتلو و افشاران ده‌بکری در دهه‌های گذشته فراموش شده است. در میان ایل بچاقچی نیز چندین دهه است که دیگر زبان ترکی آن فروغ گذشته خود را ندارد و آنچه نیز از گفتار ترکی و آنهم در میان مسن‌ترهای طوایف باقی مانده است بشدت تحت تأثیر زبان فارسی قرار دارد. تنها در میان ایل افشار است که هنوز می‌توان کورسوی امیدی به زنده نگه داشتن این زبان شیرین داشت اگرچه، در غالب خانواده‌های این ایل نیز، از دهه هشتاد به بعد با فرزندان از بدو تولد به

۱ - (Language Vitality and Endangerment)

فارسی صحبت می‌شود و امروزه متأسفانه هیچ تلاشی از طرف خانواده‌ها برای آموزش زبان ترکی انجام نمی‌شود. از این رو گزینه «در معرض خطر قطعی» از لحاظ معیارهای میزان در خطر بودن یک زبان، شامل وضعیت زبانی غالب ترک زبانان استان کرمان می‌شود. نیاز به حفظ فرهنگ دیرینه و زبان مردمان ترک زبان استان کرمان و همچنین آشنایی نسل جدید، با تاریخ و فرهنگ خود، از دغدغه‌هایی است که این کتاب سعی کوچکی در جهت شناساندن آن را دارد.

نگارنده از آن زمانی که نوجوان بودم و به چشم خود می‌دیدم که هر سال تعداد چادرنشینان ایل افشار در مناطق ییلاقی و قشلاقی کمتر می‌شود و فرهنگ ایلیاتی نیز با گسترش شهرنشینی در حال ضعیف شدن است آرزو داشتم روزی بتوانم قدمی در راه حفظ فرهنگ و ارزش‌های ایلی بردارم و این اشتیاق زمانی بیشتر شد که در دوران کارشناسی و کارشناسی ارشد دیدم که چه اندازه جوانان اقوام ترک‌زبان در مناطق مختلف کشور مشتاق زنده نگه داشتن فرهنگ و تاریخ قوم خود هستند و در این میان، مردمان ترک کرمان کوششی در حفظ فرهنگ ایلی خود نمی‌کنند و زبان ترکی نیز در میان آنان در حال فراموش شدن است. از این رو تصمیم گرفتم با تلاش و صرف وقت حداقل کاری را جهت زنده نگه داشتن فرهنگ، تاریخ و زبان ایلات ترک کرمان و به ویژه ایل بزرگ افشار انجام دهم که خداوند را شاکرم که قسمت کوچکی از عمرم صرف چنین کاری شد. در نگارش مجموعه پیش رو از سه منبع مختلف استفاده شده است. منبع اول شامل مستندات تاریخی عمومی و منابع مکتوب منطقه‌ای است که خود کتاب‌های تاریخی، سفرنامه‌های مختلف و همچنین کتاب‌های تاریخ یک منطقه مشخص را در برمی‌گیرد. انتشارات مرکز کرمان شناسی منبعی غنی از

کتاب‌هایی است که در سالیان اخیر در رابطه با تاریخ و فرهنگ مناطق مختلف کرمان چاپ شده است. منبع دوم شامل اسناد ملی و استانی است که با همکاری مدیریت مرکز اسناد و کتابخانه ملی استان کرمان (مرکز جنوب‌شرق) در اختیار نگارنده قرار گرفته است که تنها بخشی از اسناد در کتاب آورده شده است. منبع سوم نیز دربرگیرنده اطلاعات و منابع محلی است که به صورت شفاهی، اسناد و آثار مکتوب و اسناد تصویری، توسط افراد مختلف در اختیار نگارنده قرار گرفته است. علی‌رغم گستردگی مطالب و تعداد زیاد صفحات کتاب، سعی شده است تا حد توان به اطلاعات جزئی از جمله در مورد طوایف مختلف اشاره شود. آشکار است که به علت درهم تنیدگی فرهنگ و تاریخ این مردمان با اقوام فارس زبان بخشی از اطلاعات ارائه شده مستتر است.

گردآوری و نگارش مجموعه پیش رو نزدیک به چهار سال طول کشیده است که نتیجه آن در ۱۲ فصل ارائه شده است. فصل اول به بیان ویژگی‌های جغرافیایی و محیطی استان کرمان می‌پردازد. فصل دوم مقدمه‌ای بر خواستگاه تاریخی، جغرافیایی و اجتماعی اقوام ترک تکیه دارد. فصل سوم به معرفی سرگذشت سلجوقیان کرمان و ایل قتلو می‌پردازد و فصول چهارم، پنجم و ششم به ترتیب به سرگذشت افشارهای کرمان، جغرافیای محل سکونت ایل افشار در جنوب و غرب کرمان و تبارشناسی طوایف ایل افشار و طوایف وابسته می‌پردازد. فصل هفتم شامل سرگذشت ایل بچاقچی و طایفه آرشلو است. فصل هشتم نیز شامل مجموعه‌ای از آداب، رسوم و فرهنگ ایلی با تکیه بر ایل افشار است و فصول نهم، دهم و یازدهم به ترتیب شامل، دستور زبان ترکی افشاری، واژگان و ضرب‌المثل‌ها است که این سه فصل درآمدی بر معرفی لهجه ترکی افشاری رایج

در جنوب و غرب کرمان است. در این سه فصل به همراه فصل هشتم نزدیک به ۲۰۰۰ واژه پرکاربرد در دسته‌بندی‌های مختلف و با تلفظ ترکی افشاری آورده شده است. فصل دوازدهم شامل دو بخش منابع و مجموعه‌ای از اسناد و تصاویر پیوست است. با توجه به حضور غالب ایل افشار در مناطق مختلف استان کرمان، بخش بزرگی از مجموعه پیش رو همانطور که در اسامی فصول مشخص بود به ایل افشار پرداخته شده است.

افراد بسیاری با در اختیار گذاشتن اطلاعات و همچنین پشتیبانی لازم، نگارنده را در نگارش این مجموعه یاری نمودند. از جمله این افراد می‌توان به خانم دکتر رفیعی پور رئیس مرکز اسناد و کتابخانه ملی استان کرمان (مرکز جنوبشرق) و عوامل زیرمجموعه به ویژه خانم دیده‌بان اشاره کرد که با سعه صدر و راهنمایی‌های لازم اسناد ذی‌قیمتی را در رابطه با تاریخ و فرهنگ ایلات ترک در بازه زمانی اواخر قاجاریه تا سال ۱۳۳۰ شمسی در اختیار نگارنده قرار دادند. قابل ذکر است که در اسناد سفارش داده شده از مرکز ملی اسناد - تهران، نماد این مرکز در میان اسناد مشخص هست و اگر اینکه متعلق به مرکز اسناد کرمان باشد در بالای هر سند شماره سند مشخص است.

از استاد گرانقدر آقای سیدمحمدعلی گلابزاده مدیر محترم مرکز کرمان‌شناسی و همکارانشان به ویژه سرکار خانم لیلا گهرگزی مسئول واحد چاپ و نشر به دلیل راهنمایی‌ها و کمک‌های بی‌دریغ جهت آماده سازی کتاب برای چاپ، تشکر می‌نمایم.

از دیگر افراد شاخص یاری دهنده جهت تکمیل این مجموعه در مجموعه اداری شهرستان بافت می‌توان به آقای افشار معاون سیاسی - امنیتی فرمانداری،

خانم دهقانی رئیس اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی، مهندس صادقی رئیس اداره عشایری، سرکار خانم نوری رئیس اداره ثبت احوال و جناب آقای صادقی رئیس اداره آموزش و پرورش اشاره کرد. جهت تکمیل اطلاعات طوایف مختلف و فرهنگ ایللی، به افراد مطلع بسیاری مراجعه شد که در همین راستا نزدیک به ۵۰ ساعت مصاحبه صورت پذیرفت. جا دارد از همکاران خود در مجموعه شرکت آب منطقه‌ای کرمان از جمله مهندس یاسین حسینی و دکتر سبحان شفیعی جهت همکاری و همچنین همکاران دفتر مطالعات منابع آب شرکت جهت در اختیار گذاشتن آمار و اطلاعات تشکر کنم. همچنین جا دارد از خانم‌ها روشندخت ایلخانی‌پور، فرحناز افشار جهانشاهی، فائقه ایلخانی‌پور، زهرا عزیزی و آقایان حسن جهانشاهی افشار، عباد صادقی علی و رضا بیاتی‌نژاد، علیرضا غنچه‌پور، لطف‌خدا حمزه‌ای و غلامرضا صفی‌پور جهت همراهی مناسب و گردآوری اطلاعات تشکر کنم. در نهایت از خانواده خودم به ویژه مادرم خانم فاطمه هاشمی، مادر همسرم خانم سکینه ملکپور افشار، پدر بزرگ همسرم حسین ملک‌پور افشار و خانم خُمار بیاتی‌نژاد به عنوان خاله پدری و از قدیمی‌های طایفه قره‌گزلو که در بحث جمع‌آوری ضرب‌المثل‌ها و فرهنگ ایللی کمک بسیار به اینجانب نمودند و همچنین همسرم خانم مهین پورمراد و برادرم جعفر پورمراد که در طول این ۴ سال اینجانب را با همراهی، همفکری و سعه صدر تحمل کردند کمال تشکر را بکنم. اگر بزرگواری نام وی در لیست افراد ذکر شده یا در متن کتاب نیامده است از وی پوزش خواسته و کمال تشکر می‌شود.

نگارنده بسیار علاقه‌مند بود تا از بسیاری از خانوارهای ترک به ویژه از ایل افشار به ویژه در برخی شهرستان‌ها همانند کرمان، رفسنجان و شهر بابک که نام

آنان در اسناد یا سرشماری‌ها آمده بود، به جمع آوری اطلاعات بپردازد ولی به دلایل متعدد این مهم امکان‌پذیر نشد. اگرچه چند سالی که دانشجوی دانشگاه تهران و دانشگاه شیراز بودم با اقوام مختلف ترک و به ویژه عشایر قشقایی و اینانلو آشنایی صورت گرفت ولی متأسفانه موقعیتی پیش نیامد که سفری به شرق فارس و شهرستان‌های داراب و فسا داشته باشم تا بتوانم ارتباط ترکان کرمان و فارس را با توجه به فرهنگ ایللی و تنوع گویش در آن مناطق بررسی کنم که امید است در آینده بتوان این مهم را انجام داد.

شوربختانه به علت حجیم شدن کتاب و وقت بر بودن، ذکر اصطلاحات زبانی مورد استفاده در ایل افشار که خود گنجینه‌ای زبانی و فرهنگی است به همراه شرح مراسمات مختلف محلی امکان‌پذیر نشد که امید است بتوان آن را در آینده جمع‌آوری نموده و در اختیار دوستداران زبان ترکی قرار داد. در نهایت نگارنده معترف است که مجموعه پیش رو خالی از عیب و نقص نیست و چه بسا به علت اطلاعات شفاهی و روایت‌های متعدد یا عدم دسترسی به بزرگان طوایف، که غالباً نیز فوت کرده بودند، جانب‌داری، کم‌کاری یا ارائه اطلاعات ناقص در بحثی صورت پذیرفته، که امید است نقدهای سازنده، در اختیار گذاشتن اسناد جدید و راهنمایی‌های دلسوزانه نخبگان و بزرگان ایلات و طوایف به بهتر شدن محتوای کمی و کیفی کتاب کمک کند.